

Piotr SADOWSKI

Sąd Diecezji Opolskiej i kanoniści opolscy po drugiej wojnie światowej

Wprowadzenie

Niniejszy artykuł prezentuje kwestię Sądu Diecezji Opolskiej w latach 1951–2018 oraz kanonistów opolskich w latach 1945–2018¹. Omawia funkcje, strukturę, historię i sylwetki oficjalów tegoż trybunału, a także sumaryczne informacje poświęcone opolskim kanonistom. Zestawienie członków Sądu Diecezji Opolskiej z kanonistami opolskimi wynika z tego, że dość często jedni i ci sami ludzie tworzyli czy tworzą obie te rzeczywistości. Artykuł nie wskazuje statystyk ani tytułów procesów, jakie miały miejsce w Sądzie Diecezji Opolskiej na przestrzeni analizowanych lat, ani ewentualnych kosztów procesów. Nie poddaje analizie wyroków sądowych czy poszczególnych motywów orzekania o nieważności związku małżeńskiego zawartego w Kościele rzymskokatolickim.

Gdy określenie składu trybunału jest zadaniem stosunkowo łatwym, to pojęcie kanonistyki opolskiej jest bardziej skomplikowane. Za kanonistę opolskiego uważam takiego, który związany był z terenem diecezji opolskiej poprzez urodzenie, wychowanie, zamieszkiwanie czy pracę. Czynniki te nie zawsze zachodzą łącznie. W wielu przypadkach ktoś, kogo zaliczamy do grona opolskich kanonistów, może identyfikować się również z innymi środowiskami naukowymi.

Funkcje, struktura i historia Sądu Diecezji Opolskiej

W świetle dokumentów I Synodu Diecezji Opolskiej (2002–2005) nr 24 „Biskupi Sąd Duchowny w Opolu jest trybunałem pierwszej instancji, który

* Uniwersytet Opolski, Wydział Prawa i Administracji, e-mail: rrii@tlen.pl.

¹ Stan na dzień 5 lipca 2018 r.

w imieniu Biskupa Opolskiego, zgodnie z przepisami Kodeksu Prawa Kanonicznego, rozpatruje sprawy nieważności i niedopełnienia małżeństwa, sprawy separacji oraz sprawy sporne i karne, a także inne zlecone przez Biskupa Diecezjalnego”².

Sąd Diecezji Opolskiej mieści się w gmachu Kurii Diecezji Opolskiej przy ul. Książąt Opolskich 19 w Opolu. Jego oficjałem jest ks. Tomasz Rehliś – ustanowiony 1 czerwca 2018 r.; wiceoficjałami: ks. Waldemar Przyklenk ustanowiony 29 czerwca 2009 r. i ks. Sylwester Pruski ustanowiony 1 stycznia 2018 r.; sędziami: ks. Marcin Jakubczyk ustanowiony 14 listopada 2008 r., ks. Bartłomiej Krajewski ustanowiony 27 czerwca 2012 r., ks. Rafał Siekierka ustanowiony 14 listopada 2008 r., ks. Marek Wieczorek ustanowiony 9 stycznia 1997 r., o. Mateusz Fleiszerowicz OFM ustanowiony 24 października 2017 r.; sędzią diecezjalnym ks. Zygmunt Lubieniecki ustanowiony 18 kwietnia 1989 r.; obrońcami węzła małżeńskiego: Joanna Betlejewska ustanowiona 1 stycznia 2011 r., ks. Józef Kobyłka ustanowiony 20 listopada 1997 r., ks. Franciszek Wolnik ustanowiony 30 listopada 1992 r.; promotorem sprawiedliwości ks. Tadeusz Dola ustanowiony 10 grudnia 1989 r.; notariuszami: Daria Chegurova ustanowiona 2 listopada 2009 r., s. Mirosława Potyra ISSM ustanowiona 24 sierpnia 2015 r.; adwokatami: Daria Lysik ustanowiona 17 września 2010 r., Kamil Orliński ustanowiony 8 kwietnia 2015 r., ks. Wojciech Wachała ustanowiony 2 listopada 2009 r.³

Sąd Diecezji Opolskiej⁴ (dawniej funkcjonowały nazwy: Sąd Duchowny w Opolu, Sąd Biskupi w Opolu czy Biskupi Sąd Duchowny) erygowany został 1 sierpnia 1951 r. na mocy dekretu prymasa Polski ks. kardynała Stefana Wyszyńskiego. Już w chwili utworzenia Administracji Apostolskiej Śląska Opolskiego decyzją ks. kard. Augusta Hlonda z 15 sierpnia 1945 r. w poufnych normach praktycznych przewidywano utworzenie w Opolu sądu duchownego. W pierwszych latach funkcjonowania administratury opolskie kwestie sądowe załatwiał Sąd Duchowny w Katowicach. 2 lipca 1949 r. administrator ks. Bolesław Kominek mianował ks. Wacława Wyciska obrońcą węzła małżeńskiego dla spraw opolskich. 4 lutego 1950 r. obrońcami węzła małżeńskiego zostali mianowani ks. Franciszek Herman i ks. Jan Gonszczyk. Wysiłki powołania do życia w Opolu sądu duchownego uwięczył nie usunięty przez Urząd Bezpieczeństwa ks. B. Kominek, lecz wybrany 26 stycznia 1951 r. wikariusz kapitulny ks. Emil Kobierzycki.

Na mocy dekretu z 1 sierpnia 1951 r. pierwszym oficjałem Sądu Duchownego w Opolu został ks. W. Wycisk. W kompetencjach trybunału dokument prymasa z dnia 22 września 1951 r. przewidywał: prowadzenie *omnes actus*

² Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej (2002–2005). Statuty i aneksy. Parafia u progu nowego tysiąclecia, oprac. Synodalna Komisja Redakcyjna, Opole 2005, s. 24.

³ <http://diecezja.opole.pl/index.php/institucje/sad-diecezji-opolskiej> (5.07.2018).

⁴ Taka nazwa Trybunału obowiązuje od 23 grudnia 2009 r.

iudiciales zarezerwowanych ordynariuszowi zgodnie z normami kodeksu prawa kanonicznego i Instrukcji *Provida Mater* z 15 sierpnia 1936 r., rozstrzyganie spraw o separacji małżonków *via administrativa*, spraw w trybie skróconym *exceptiis de quibus in can. 1990–1992*, spraw o stwierdzenie nieważności małżeństwa z powodu braku zachowania formy kanonicznej, spraw o stwierdzenie domniemanej śmierci współmałżonka⁵. Z upoważnienia ks. kard. S. Wyszyńskiego 1 października 1951 r. ks. E. Kobierzycki mianował ks. Franciszka Hermana i ks. Alojzego Jańskiego obrońcami wężła małżeńskiego, ks. K. Tokarza promotorem sprawiedliwości, a ks. E. Błokisza notariuszem. Natomiast 17 października 1951 r. sędziami prosynodalnymi zostali mianowani księża: Kazimierz Borcz, Wilhelm Goerlich, Bernard Gade, Bernard Kudlek, Józef Maciaszek, Jan Pielot, Teofil Plotnik, Faustyn Zbanuszek. 18 października 1951 r. jednym z punktów uroczystej sesji było złożenie w kaplicy antymodernistycznej przysięgi przez wszystkich członków Sądu. Gdy w 1956 r. zarząd kościelny Administracji Apostolskiej Śląska Opolskiego mógł objąć ks. bp Franciszek Jop, 17 grudnia tegoż roku zatwierdził wszystkie stanowiska sądowe. Choć nie obyło się bez sporów wokół instancji apelacyjnych⁶, na mocy dekretu z 20 maja 1968 r. ks. prymas S. Wyszyński uważił sprawy opolskie, które po 1 sierpnia 1951 r. zostały wniesione do Trybunału Metropolitalnego w Krakowie jako II instancji⁷, i ustanowił tenże trybunał II instancją dla Sądu Duchownego w Opolu⁸.

Erygowanie diecezji opolskiej bullą *Episcoporum Poloniae coetus* z 28 czerwca 1972 r. i mianowanie bpa F. Jopa biskupem rezydencjalnym nie wpłynęło na zmiany personalne w Sądzie Duchownym. 17 lipca 1972 r. na swoich stanowiskach zatwierdzeni zostali: o. Ignacy Turek (oficjał); księża Kazimierz Borcz, Bernard Gade, Józef Maciaszek, Jan Sossala, Bronisław Gałoński, Franciszek Pieruszką, Bolesław Biliński, Jerzy Heiny, Piotr Ziaja, Kazimierz Bochenek, Paweł Czolkos (sędziowie); o. Paweł Kurek, Hubert Kowol, Jan Wieczorek, Rajmund Bigdoń (obrońcy wężła małżeńskiego); Antoni Kubik (promotor sprawiedliwości); Franciszek Wala i Franciszek Piechota (notariusze). W związku z utworzeniem metropolii we Wrocławiu 19 sierpnia 1972 r. na mocy dekretu ks. B. Kominka Metropolitalny Sąd Duchowny we Wrocławiu stał się trybunałem II instancji dla Sądu Duchownego w Opolu⁹. W czasie gdy biskupem diecezjalnym w Opolu był ks. Alfons Nossol, w sytuacji reorganizacji diecezji i prowincji kościelnych w Polsce, na

⁵ Archiwum Sądu Biskupiego w Opolu (dalej: ASBO) V, bez sygn. Dekret N. 3887/51/R z 22.09.1951 r. Szerzej zob. G. Dzierżon, *Powstanie oraz rozwój Sądu Biskupiego w Opolu w latach 1951–1992*, „Ius Matrimoniale” 1999, t. 4, nr 10, s. 200.

⁶ *Ibidem*, s. 204–206.

⁷ ASBO V 13/68. Dekret N. 1431/68/P z 20.05.1968 r.

⁸ *Ibidem*.

⁹ S. Wyszyński, *Dekret Prymasa Polski o zorganizowaniu sądownictwa kościelnego w nowo utworzonych diecezjach polskich*, „Wiadomości Urzędowe Diecezji Opolskiej” 1973, 28, nr 3–4, s. 82.

mocy bulli *Totus Tuus Poloniae Populus* Jana Pawła II z 25 marca 1992 r., II instancją dla Sądu Duchownego w Opolu stał się Sąd Metropolitalny w Katowicach. 25 września 1992 r. Sygnatura Apostolska zaaprobowwała propozycję, by Sąd Biskupi w Opolu stał się trybunałem I instancji dla diecezji gliwickiej. Dopiero 1 października 2007 r. w Gliwicach na mocy dekretu bpa Jana Wieczorka został erygowany Sąd Biskupi Diecezji Gliwickiej.

Liczba sędziów czy obrońców węzła małżeńskiego na przestrzeni minionych lat ulegała znacznym ewolucjom. I tak przykładowo na dzień 15 lutego 2006 r. Biskupi Sąd Duchowny tworzyli: ks. Piotr Kołoczek (oficjał); ks. Franciszek Piechota i ks. Grzegorz Kadzioch (wiceoficjałowie); ks. Henryk Pawluk, ks. Piotr Sadowski, ks. Waldemar Przyklenk (audytorzy); ks. Erhard Olbrich i s. Zygmunta Płachtyna ABMV (notariusze); ks. Eugeniusz Bieniek, ks. Jacek Biernat, ks. Rajmund Brol, ks. Zbigniew Cieśla, ks. Norbert Dragon, ks. Kazimierz Drozd, ks. Krzysztof Faber, ks. Andrzej Gołaszewski, ks. Herbert Jeziorski, ks. Waclaw Leśnikowski, ks. Zygmunt Lubieniecki, ks. Leonard Makiola, ks. Zygmunt Nabzdyk, ks. Hubert Nalewaja, ks. Paweł Nimptsch, ks. Henryk Pasieka, ks. Piotr Piontek, ks. Ryszard Salańczyk, ks. Werner Skworc, ks. Tomasz Szozda, ks. Jarosław Szela, ks. Dariusz Świerc, ks. Rudolf Świerc, ks. Marek Wieczorek, ks. Marcin Wilczek, ks. Piotr Ziaja (sędziowie); ks. Tadeusz Dola (promotor sprawiedliwości); ks. Rajmund Bigdoń, ks. Ginter Dzierżon, ks. Czesław Gac, ks. Józef Kobyłka, ks. Hubert Kowol, ks. Henryk Pawluk, ks. Waldemar Przyklenk, ks. Piotr Sadowski, ks. Wojciech Wachała, ks. Jan Wilczek, ks. Franciszek Wolnik (obrońcy węzła małżeńskiego)¹⁰.

Natomiast na dzień 15 grudnia 2013 r. skład Sądu Diecezji Opolskiej prezentował się następująco: oficjałem był ks. Piotr Kuc ustanowiony 1 września 2008 r.; wiceoficjałem ks. Waldemar Przyklenk ustanowiony 29 czerwca 2009 r.; sędziami: ks. Marcin Jakubczyk ustanowiony 14 listopada 2008 r., ks. Piotr Kołoczek ustanowiony 30 czerwca 1989 r., ks. Bartłomiej Krajewski ustanowiony 27 czerwca 2012 r., ks. Sylwester Pruski ustanowiony 31 października 2012 r., ks. Rafał Siekierka ustanowiony 14 listopada 2008 r., ks. Marek Wieczorek ustanowiony 9 stycznia 1997 r.; sędziami diecezjalnymi: ks. Zygmunt Lubieniecki ustanowiony 18 kwietnia 1989 r., ks. Zygmunt Nabzdyk ustanowiony 24 lutego 1989 r., ks. Paweł Nimptsch ustanowiony 19 listopada 1999 r., ks. Piotr Sadowski ustanowiony 25 czerwca 1999 r.; obrońcami węzła małżeńskiego: Joanna Betlejewska ustanowiona 1 stycznia 2011 r., ks. Józef Kobyłka ustanowiony 20 listopada 1997 r., ks. Hubert Kowol ustanowiony 23 marca 1960 r., ks. Henryk Pawluk ustanowiony 30 listopada 1984 r., ks. Franciszek Wolnik ustanowiony 30 listopada 1992 r.; promotorem sprawiedliwości ks. Tadeusz Dola ustanowiony

¹⁰ „Rocznik Diecezji Opolskiej” 2006, s. 46.

10 grudnia 1989 r.; notariuszami: Daria Chegurova ustanowiona 2 listopada 2009 r., s. M. Angelina Niewiadomska ABMV ustanowiona 22 kwietnia 2010 r.; adwokatami: Ernest Bodura ustanowiony 16 stycznia 2013 r., Daria Lysik ustanowiona 17 września 2010 r., ks. Wojciech Wąchała ustanowiony 2 listopada 2009 r.¹¹

Oficjałowie

Oficjałami Sądu Diecezji Opolskiej byli: ks. Wacław Wycisk (1 sierpnia 1951 – 16 listopada 1958), ks. Adolf Kukuruziński (12 lutego 1959 – 28 stycznia 1960), o. Ignacy Turek (29 stycznia 1960 – 30 czerwca 1984), ks. Piotr Kołoczek (30 czerwca 1984 – 3 lipca 2008), ks. Piotr Kuc (1 września 2008 – 31 maja 2018), ks. Tomasz Rehlis (1 czerwca 2018 – nadal).

Ksiądz Wacław Wycisk urodził się 11 lutego 1912 r. w Olbrachcicach k. Prudnika¹². Studia filozoficzno-teologiczne odbył we Wrocławiu. W 1935 r. ukończył studia uniwersyteckie, a rok później przyjął święcenia kapłańskie. Był wikariuszem w parafiach w: Oleśnie, Wysokiej, Bytomiu i Opolu. Piastował urząd notariusza w Kurii Administracji Apostolskiej Śląska Opolskiego, a następnie kanclerza. Będąc mianowany obrońcą węzła małżeńskiego w sprawach opolskich w Sądzie Duchownym w Katowicach, rozpoczął studia specjalistyczne z zakresu prawa kanonicznego w KUL. W 1951 r. uwieńczył je stopniem mgr lic. studia prawa kanonicznego w KUL, przedstawiając pracę „Stan prawny zakonnych placówek duszpasterskich na Śląsku Opolskim”. W roku akademickim 1957/1958 prowadził wykłady z prawa kanonicznego w Wyższym Seminarium Duchownym w Nysie i Opolu. Ksiądz W. Wycisk przestał pełnić funkcję oficjała z chwilą jego nominacji na biskupa. Zmarł w Olbrachcicach 22 marca 1984 r.

Ksiądz Adolf Kukuruziński urodził się 17 czerwca 1894 r. w Witawie w powiecie winnickim na Podolu. W latach 1912–1917 studiował teologię w Seminarium Duchownym w Żytomierzu. Święcenia kapłańskie przyjął 18 czerwca 1917 r. Krótko pracował jako wikary w Płoskirowie, a następnie jako prefekt ośmioklasowej szkoły polskiej w Kamieńcu Podolskim (1917–1918), prefekt gimnazjum polsko-rosyjskiego i ukraińskiego w Łucku (1918–1919), proboszcz i prefekt szkoły w Nieświczu na Wołyniu (1919–1920), dyrektor szkoły i proboszcz w Szumsku na Wołyniu (1920–1921), prefekt gimnazjum matematyczno-przyrodniczego we Włodzimierzu Wołyńskim (1921–1923), jednocześnie jako dyrektor tegoż gimnazjum (od 1922 do lutego 1923). Prawo kanoniczne studiował w KUL w latach 1923–1927.

¹¹ <http://www.diecezja.opole.pl/index.php/institucje/sad-diecezji-opolskiej> (15.12.2013).

¹² Szerzej zob. J. Kopiec, *Biskup wśród swojego ludu. Życie i postęga biskupa Wacława Wyciska (1912–1984)*, Opole 2009.

W grudniu 1925 r. uzyskał licencjat na podstawie dwóch prac seminaryjnych: „*De natura conatus delicti in iure canonico*” i „Znaczenie prawa rzymskiego dla współczesnego wykształcenia prawnego”. 15 czerwca 1927 r. na KUL obronił pracę doktorską na temat: „O usiłowaniu przestępstwa w Prawie Kanonicznym”. Potem był jeszcze prefektem gimnazjalnym i okresowo (1927–1928) nauczycielem łaciny, logiki i psychologii w Zdołbunowie. Przez dwa lata wykładał prawo wschodnie Kościoła katolickiego i prawo kanoniczne Cerkwi prawosławnej w Rosji w Instytucie Papieskim w Dubnie. Od 1932 r. rozpoczął pracę w kurii biskupiej w Łucku. Pełnił funkcje: obrońcy węzła małżeńskiego, wicedyrektora Diecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej (1932–1934), referendarza sekcji archiwum i statystyki (1932–1944), kapelana więzienia w Łucku, generalnego sekretarza Głównego Zarządu Katolickiej Dobroczynności Diecezji Łuckiej (1932–1940), sekretarza Samopomocy Kapłanów Diecezji Łuckiej (1932–1940), promotora sprawiedliwości diecezji łuckiej (1940–1944), szefa sekcji finansowej kurii biskupiej (1941–1944). W 1938 r. został mianowany kanonikiem gremialnym kapituły kolegiackiej ołyckiej. Pod koniec drugiej wojny światowej miał zostać mianowany administratorem diecezji kamienieckiej przez ks. bp. Adolfa Szelażka mającego obszerne pełnomocnictwa. 6 maja 1946 r. został skazany w Moskwie na 10 lat łagrów. Wyrok odbywał w Intałagu k. Workuty. Z łagru został zwolniony 12 kwietnia 1955 r. W 1957 r. przybył na tereny Śląska Opolskiego, gdzie piastował funkcję audytora, a następnie oficjała¹³. Pod koniec życia był kapłanem domu sióstr de Notre Dame w Głubczycach (1960–1962), a następnie domu sióstr Franciszkanek Szpitalnych w Prószkowie, gdzie zmarł 23 października 1970 r. W książkach *O pornografii i jej zwalczaniu* (Łuck 1932), *Oblicze Akcji Katolickiej* (Łuck 1933) czy *Oświata w dziejach Kościoła* (Łuck 1934) ewidentnie nawiązywał do elementów rzymskiej kultury antycznej¹⁴.

Ojciec Ignacy Turek urodził się 15 maja 1901 r. w Przedmieściu niedaleko Łańcuta. Nowicjat odbył u ojców jezuitów w Starej Wsi. Studiował w Nowym Sączu i w Wilnie. W 1937 r. przyjął święcenia kapłańskie. W czasie drugiej wojny światowej podjął się tajnego nauczania w zakresie szkoły średniej. Nauczał w gimnazjum w Katowicach, w Ścinawie Średniej i w liceum w Kłodzku. Od 1959 r. rozpoczął pracę w Sądzie Duchownym w Opolu, w którym piastował funkcje: notariusza (ustanowiony 12 lutego 1959 r.),

¹³ P. Sadowski, *Działalność sędziowska ks. Adolfa Kukuruzińskiego na Śląsku Opolskim*, „Ephphetha – Otwórz się” 2004, 2, wydanie specjalne, s. 35–43; K. Gaworski, *Śp. Ks. Prałat Adolf Kukuruziński*, „Wiadomości Urzędowe Diecezji Opolskiej” 1971, 26, s. 253; J. Kopiec, *Kukuruziński Adolf (1894–1970)*, [w:] *Polscy kanoniści (wiek XIX i XX)*, red. J. Bar, t. 1, Warszawa 1981, s. 265–266.

¹⁴ Szerzej zob. P. Sadowski, *Elementy rzymskiej kultury antycznej w twórczości ks. Adolfa Kukuruzińskiego*, [w:] *Etyka biznesu. Materiały międzynarodowego sympozjum*, red. M. Pierzchalska, I. Pałgan, Radom 2008, 206–213.

wiceoficjała (ustanowiony 30 września 1959 r.), a następnie, od 29 stycznia 1960 r., oficjała. Zmarł 1 listopada 1991 we Wrocławiu¹⁵.

Ksiądz Piotr Kołoczek urodził się 19 października 1929 r. w Bytomiu-Miechowicach. Studia teologiczne odbył w Wyższym Seminarium Duchownym Śląska Opolskiego w Nysie. Został wyświęcony na kapłana 20 maja 1954 r. Był wikarym w parafii katedralnej w Opolu (1954–1956). W latach 1956–1961 był notariuszem Kurii Diecezjalnej. Następnie studiował prawo kanoniczne w KUL. Licencjat z prawa kanonicznego uzyskał w 1964 r. na podstawie pracy napisanej pod kierownictwem ks. prof. J. Nowickiego pt. „Nauka prawa kanonicznego w śląskich klasztorach kanoników regularnych św. Augustyna w świetle rękopisów Biblioteki uniwersyteckiej we Wrocławiu”. Stopień doktora prawa kanonicznego uzyskał w KUL w 1982 r. na podstawie rozprawy „Rekurs hierarchiczny do Kongregacji Rzymskiej”, której promotorem był ks. prof. dr hab. Józef Krukowski. W latach 1965–1980 był notariuszem Sądu Duchownego w Opolu. Następnie piastował funkcję wiceoficjała (1 października 1980 – 30 czerwca 1984) i oficjała (30 czerwca 1984 – 3 lipca 2008). 1 marca 1990 r. otrzymał godność kapłana Jego Świątobliwości. Obecnie przebywa na emeryturze¹⁶.

Ksiądz Piotr Kuc pełnił funkcję oficjała Sądu Diecezji Opolskiej w okresie od 1 września 2008 r. do 1 czerwca 2018 r. Jest mgr. lic. prawa kanonicznego. Świecenia kapłańskie otrzymał 10 czerwca 2000 r. Od 16 sierpnia 2000 r. do 16 sierpnia 2001 r. był wikariuszem w parafii pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Opolu. Studia specjalistyczne w KUL i na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie odbył w latach 2001–2008. Na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim uzyskał w 2004 r. licencjat na podstawie pracy „*La potestà di dispensare nei casi straordinari nel diritto canonico matrimoniale*”. W latach 2010–2016 był członkiem Rady Kapłańskiej z urzędu. Od 13 lutego 2013 r. jest rektorem kościoła pw. św. Sebastiana w Opolu.

Aktualnie oficjałem Sądu Diecezji Opolskiej jest ks. mgr lic. Tomasz Rehlis. Świecenia kapłańskie przyjął 18 maja 2002 r. W latach 2002–2004 był wikariuszem w parafii św. Jakuba Apostoła i św. Agnieszki w Nysie, a w latach 2004–2008 w parafii św. Wawrzyńca w Strzelcach Opolskich.

Funkcję wiceoficjała Sądu Diecezji Opolskiej piastował także ks. Franciszek Piechota (od 2 lutego 1984 r. do 31 sierpnia 2008 r.). Urodził się 16 października 1933 r. w Gosławicach. W latach 1952–1957 odbył studia teologiczne w WSD Śląska Opolskiego w Nysie. 23 czerwca 1957 r. otrzymał święcenia kapłańskie. W latach 1957–1959 był wikariuszem w parafii

¹⁵ G. Dzierżon, Sąd Biskupi w Opolu w latach 1951–1992. Recepcja orzecznictwa Roty Rzymskiej, maszynopis, Warszawa 1998, s. 67. Zob. także: W. Szela, *Turek Ignacy*, [w:] *Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564–1995*, red. L. Grzebień, Kraków 1996, s. 703; *idem*, *Śp. O. Ignacy Turek*, „Nasze Sprawy” 1991, 8, nr 11–12, s. 10–13.

¹⁶ G. Dzierżon, *op. cit.*, s. 67–68.

pw. Trójcy Świętej w Bytomiu. Później piastował funkcję notariusza Sądu Diecezji Opolskiej (31 sierpnia 1959 – 31 sierpnia 1965), notariusza Kurii Biskupiej (31 sierpnia 1965 – 2 kwietnia 1970), notariusza Sądu Diecezji Opolskiej (2 kwietnia 1970 – 2 lutego 1984). W latach 1966–1996 był rektorem kościoła pw. św. Sebastiana w Opolu. Pracę doktorską obronił na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu, przedkładając rozprawę pt. „Katechizacja kościelna w Metropolii Gnieźnieńskiej w świetle średniowiecznych ustaw synodalnych”, której promotorem był ks. prof. dr hab. Jan Dudziak. Ksiądz Piechota pracował także w Prymasowskim Trybunale *super rato*, w którym 30 maja 1983 r. ks. kard. Józef Glemp uczynił go obrońcą węzła małżeńskiego. Funkcję tę dzierżył do 1988 r. Był także korespondentem diecezjalnym przy Biurze Prasowym Episkopatu Polski (ustanowiony 25 sierpnia 1977 r.). 26 listopada 1996 r. otrzymał godność kapłana Jego Świątobliwości. Obecnie przebywa na emeryturze.

Aktualnie wiceoficjałem Sądu Diecezji Opolskiej, ustanowionym 29 czerwca 2009 r., jest ks. Waldemar Przyklenk. Świecenia kapłańskie przyjął 20 czerwca 1992 r. Jest mgr. lic. prawa kanonicznego. Był wikariuszem w Kluczborku (1992–1998), Nysie (1998–2000) i Opolu (2000–2003). W latach 2003–2005 studiował na Wydziale Teologicznym w Lugano. Od 2005 r. pracuje w Sądzie Diecezji Opolskiej. Był także duszpasterzem prawników w diecezji opolskiej.

1 stycznia 2018 r. ustanowiono drugiego wiceoficjała, ks. mgr. lic. Sylwestra Pruskiego, który został wyświęcony na kapłana 29 maja 2004 r. Był on wikariuszem w Strzelcach Opolskich (2004–2008), Głuchołazach (2008–2009), a od 2013 r. w Opolu. W latach 2009–2012 odbywał studia specjalistyczne, natomiast w roku 2012 był rezydentem w Kątach Opolskich.

Opolscy kanoniści

Z grona kanonistów związanych z Opolszczyzną po drugiej wojnie światowej należy wymienić przede wszystkim¹⁷: ks. bp. dr. Franciszka Jopa¹⁸, ks. bp. mgr. lic. Waława Wyciska¹⁹, ks. bp. mgr. lic. Jana Wieczorka²⁰, ks. prof. dr. hab. Wenantego Zuberta, ks. prof. dr. hab. Edwarda Górec-kiego, ks. prof. dr. hab. Gintera Dzierżona, ks. prof. dr. hab. Artura Mezglewskiego,

¹⁷ Wykłady z prawa kanonicznego prowadził także dr teologii ks. Franciszek Ilków-Gołąb (1909–1978).

¹⁸ H.J. Sobeczko, *W trosce o liturgiczne dziedzictwo. Życie i działalność duszpastersko-liturgiczna biskupa Franciszka Jopa (1897–1976)*, Opole 1986; J. Mikołajec, *Pasterz. Działalność biskupa Franciszka Jopa w diecezji opolskiej (1956–1976). Studium historyczno-pastoralne*, Opole 1992; A. Szymański, *Ks. bp dr Franciszek Jop – prawodawca i organizator diecezji opolskiej*, Opole 2007.

¹⁹ J. Kopiec, *Biskup wśród swojego...*

²⁰ *Duchowe dziedzictwo Europy. Księga dedykowana Biskupowi Gliwickiemu Janowi Wieczorkowi z okazji 40-lecia święceń kapłańskich*, red. S. Rabiej, Opole 1998.

ks. prof. UO dr. hab. Dariusza Walencika, prof. UO dr. hab. Andrzeja Szymańskiego, ks. prof. dr. Grzegorza Erlebacha, ks. dr. Adolfa Kukuruźńskiego, ks. dr. Piotra Kołoczka, ks. dr. Piotra Ziaję, ks. dr. Franciszka Hermana²¹, ks. dr. Jerzego Heiny²², ks. dr. Grzegorza Kadziocha, ks. dr. Piotra Sadowskiego, ks. dr. Jarosława Krzewickiego, ks. dr. Grzegorza Gurę²³, mgr lic. Joannę Betlejewską, ks. mgr. lic. Jerzego Doleżala²⁴, ks. mgr. lic. Marka Wieczorka, ks. mgr. lic. Józefa Karę, ks. mgr. lic. Krzysztofa Bytomskiego, ks. mgr. lic. Piotra Kuca, ks. mgr. lic. Waldemara Przyklenka, ks. mgr. lic. Krystiana Szeligę, ks. mgr. lic. Marcina Jakubczyka, ks. mgr. lic. Sylwestra Pruskiego, ks. mgr. lic. Wojciecha Wachałę, ks. mgr. lic. Rafała Siekierkę, ks. mgr. lic. Bartłomieja Krajewskiego, ks. mgr. lic. Tomasza Rehlisa, ks. mgr. lic. Krzysztofa Soczyńskiego, ks. mgr. Tomasza Struzika.

Kanoniści opolscy studia prawa kanonicznego odbywali najczęściej na KUL i Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Zdobywali swoje tytuły i stopnie naukowe w różnych ośrodkach naukowych w kraju i za granicą. Z prac opublikowanych we Włoszech warto wspomnieć: G. Erlebach, *La nullità della sentenza giudiziale „Ob ius defensionis denegatum” nella giurisprudenza rotale*, Roma 1990; G. Kadzioch, *Il ministro del sacramento del matrimonio nella tradizione e nel diritto canonico latino e orientale*, Roma 1997; P. Sadowski, *Il principio di legalità nel diritto penale canonico*, Romae 1999; J. Krzewicki, *La celebrazione del matrimonio in Italia e in Polonia. Studio comparativo di diritto pubblico ecclesiastico*, Roma 2003.

Niektórzy z opolskich kanonistów wykładali i wykładają w uczelniach publicznych i niepublicznych. Nie sposób w tym miejscu omówić dorobek naukowy wszystkich, tym bardziej, że jest on bardzo zróżnicowany. Niektórzy z nich okresowo wspierali nauczanie prawa kanonicznego na Opolszczyźnie (W. Zubert, E. Górecki)²⁵. Inni zaś wywodzący się z naszych terenów pracują w innych ośrodkach naukowych (G. Dzierżon, G. Erlebach). Zainteresowania badawcze opolskich kanonistów dotyczyły i dotyczą różnych dziedzin: kanonicznego prawa małżeńskiego (G. Dzierżon, G. Erlebach,

²¹ Ks. F. Herman (1900–1962) w 1926 r. uzyskał doktorat z prawa kanonicznego na Angelicum w Rzymie. Szerzej zob. R. Świętochowski, *F. Herman*, [w:] *Polscy kanoniści...*, s. 171–172.

²² Ks. dr J. Heiny (1916–1985) doktorat z prawa kanonicznego uzyskał na KUL. Por. G. Dzierżon, *Sąd Biskupi...*, s. 72–73.

²³ Rozprawę doktorską pt. „Fundacje kościelne w prawie polskim i niemieckim” ks. G. Gura obronił na KUL w 2013 r. http://academicon.pl/serwisy/prawo/aktualnosci/doktoraty_obrony_prac/publiczna-obrona-rozprawy-doktorskiej-ks.-mgra (15.12.2017).

²⁴ Ks. J. Doleżał (1918–1988) w 1955 r. uzyskał licencjat z prawa kanonicznego na KUL na podstawie pracy „Kwestia drugiej zaginionej metropolii Bolesława Chrobrego w oświetleniu historyczno-prawnym”, napisanej pod kierownictwem prof. L. Winowskiego, Zob. J. Kopiec, *Śp. Ks. proboszcz Jerzy Doleżał*, „Wiadomości Urzędowe Diecezji Opolskiej” 1988, 43, nr 9, s. 303.

²⁵ *Wyższe Seminarium Duchowne w Nysie – Opolu 1949–1999. Księga jubileuszowa*, red. K. Doła, J. Waloszek, Opole 2000.

G. Kadzioch, J. Krzewicki), kanonicznego prawa procesowego (G. Erlebach), norm ogólnych (G. Dzierżon), prawa wyznaniowego (A. Mezglewski, D. Walencik, A. Szymański), historii prawa (A. Szymański), prawa rzymskiego (P. Sadowski), kanonicznego prawa karnego (A. Kukuruźniński, P. Sadowski) czy kanonicznego prawa administracyjnego (P. Kołoczek).

Kanoniści opolscy piastowali i piastują ważne funkcje ogólnokościelne oraz diecezjalne – ks. Grzegorz Erlebach jest sędzią Roty Rzymskiej; pracują i pracowali w Sądzie Diecezji Opolskiej; ks. Piotr Ziaja był rektorem Wyższego Seminarium Duchownego Śląska Opolskiego w Nysie (1973–1977), ks. Grzegorz Kadzioch był rektorem Wyższego Międzydiecezjalnego Seminarium Duchownego w Opolu (2010–2015), ks. Jarosław Krzewicki piastuje obecnie funkcję rektora Szkoły Wyższej Ekonomii i Zarządzania w Łodzi.

Wśród wielu różnych inicjatyw naukowych opolskich kanonistów warto wspomnieć spotkania pracowników Sądu Diecezji Opolskiej i kanonistów, które miały miejsce w gmachu Kurii Biskupiej z okazji liturgicznego wspomnienia św. Rajmunda z Pennafort. Spotkania te miały miejsce: 7 stycznia 2000 r.²⁶, 4 stycznia 2003 r.²⁷, 17 stycznia 2004 r.²⁸, 22 stycznia 2005 r.²⁹, 12 stycznia 2006 r.³⁰, 11 stycznia 2007 r.³¹ i były okazją do wzajemnej wymiany wielu cennych spostrzeżeń. W ramach tych spotkań referaty wygłaszali m.in.: S.L. Stadniczeńko³², A. Szymański, P. Sadowski, B. Łabiak,

²⁶ Referat wygłosił P. Sadowski pt. „Psychiczne przyczyny niezdolności do podjęcia i wypełnienia istotnych obowiązków małżeńskich – kanon 1095 nr 3 – reperkusje praktyczne w orzecznictwie sądowym”.

²⁷ Uczestnicy wysłuchali referatu P. Sadowskiego pt. „Pewność moralna – wymogiem wydania wyroku”.

²⁸ Referaty wygłosili: P. Sadowski, „Prawo rzymskie w nauczaniu Jana Pawła II”; A. Szymański, „Eufemia (Ofka) Raciborska – księżna i dominikanka”; H. Kowol, „Eucharystia odpowiedzią na naturalne potrzeby duchowe człowieka” (prezentacja książki); K. Drozd, „Śmierć i pogrzeb Chrystusa w Ewangeliach apokryficznych” (prezentacja książki).

²⁹ Por. P. Sadowski, *Spotkanie pracowników Sądu Duchownego i kanonistów opolskich*, „Wiadomości Urzędowe Diecezji Opolskiej” 2005, 60, nr 2, s. 164. Referaty wygłosili: S.L. Stadniczeńko, „Sytuacja rodziny w świecie współczesnym”; B. Łabiak, „Schizofrenia – kwestie aktualne”; P. Sadowski, „Contardo Ferrini – błogosławiony romanista”; A. Szymański, „Przymioty i dobra małżeńskie”; L. Makiola, „Rozwój nauki na temat ofiarniczego charakteru Eucharystii” (prezentacja książki). Razem było 24 uczestników.

³⁰ Referaty przedstawili: H. Pawluk, „Psychiczna niezdolność do podjęcia i wypełnienia istotnych obowiązków małżeńskich – kan. 1095 nr 3 KPK”; J. Kobyłka, „Koncepcja małżeństwa w katolicyzmie, prawosławiu i protestantyzmie”; A. Szymański, „Adwokatura kościelna wyrazem realizacji praw człowieka”; P. Sadowski, „*Casus Pellegrini contra Italiam* – wyzwaniem dla sądownictwa kościelnego”. W spotkaniu uczestniczyło 20 osób.

³¹ W konferencji uczestniczyło 15 osób. Wysłuchano referatów F. Wolnika, „Kościół wobec Oświecenia” i P. Sadowskiego, „Filozofia prawa w życiu i nauczaniu Ulpiana”. S.L. Stadniczeńko mówił o perspektywach rozwoju Wydziału Prawa i Administracji UO.

³² Prof. dr hab. Stanisław L. Stadniczeńko jest członkiem Stowarzyszenia Kanonistów Polskich i wielokrotnie wygłaszał referaty na różnych krajowych i zagranicznych konferencjach organizowanych przez środowisko polskich kanonistów. Więcej na temat S.L. Stadniczeńki zob. *Czł*

H. Kowol, L. Makiola, H. Pawluk, J. Kobyłka i F. Wolnik. Wystąpienia te pomagały uczestnikom zgłębiać prezentowane kwestie, a członkom trybunału dzielić się ówczesnymi badaniami naukowymi.

Opolscy kanoniści przynależą do różnych stowarzyszeń naukowych, zwłaszcza Stowarzyszenia Kanonistów Polskich i Polskiego Towarzystwa Prawa Wyznaniowego.

Zakończenie

Niniejszy artykuł prezentuje kwestię Sądu Diecezji Opolskiej oraz kanonistów opolskich po drugiej wojnie światowej. Nawet jeśli nazwa Sąd Diecezji Opolskiej obowiązuje od 23 grudnia 2009 r., to jednak sam trybunał został erygowany 1 sierpnia 1951 r. mocą dekretu prymasa ks. kard. Stefana Wyszyńskiego. Funkcjonowanie trybunału osadzone było w przepisach prawa kanonicznego. Reorganizacje diecezji w Polsce rzutowały na zmiany II instancji właściwych dla SDO.

Chociaż skład sędziów, obrońców węzła małżeńskiego, rzeczników sprawiedliwości, notariuszy czy adwokatów ulegał licznym modyfikacjom, spowodowanym głównie wymianą pokoleniową, daje się zauważyć, że odzwierciedlał on pewne trendy eklezjalne charakterystyczne dla sądownictwa kościelnego w Polsce w analizowanych latach, czyli klerykalizację i maskulinizację. Grono członków trybunału stanowili przede wszystkim duchowni. Tylko nieliczne kobiety na przestrzeni tych kilkudziesięciu lat wchodziły w skład SDO: s. Bernadeta Stoewer, Maria Hulok, s. Zygmunta Płachtyna, Daria Chegurova, s. Angelina Niewiadomska, Daria Lysik, Joanna Betlejewska, s. Mirosława Potyra. Oczywiście sędziowie często korzystali z opinii biegłych, wśród których było wiele kobiet. Funkcja adwokata kościelnego w SDO wprowadzona została dość późno – 2009 r. Wcześniej członkowie trybunału udzielali porad prawnokościelnych zainteresowanym osobom, jednak nie było w trybunale funkcji adwokata kościelnego w ścisłym tego słowa znaczeniu. Spowodowane to zostało zapewne brakiem zaufania, jakie duchowni mieli względem adwokatów świeckich wykorzystywanych w niektórych diecezjach przez aparat władzy komunistycznej³³.

Nawet jeśli autor nie omawia szczegółowo dorobku naukowego opolskich kanonistów, to powyższa sumaryczna prezentacja pozwala myśleć, że nie jest on wcale mały. Słusznie ks. prof. Remigiusz Sobański uważał, że „sądowników kościelnych” interesuje przede wszystkim część kanonistyki dotycząca różnych aspektów nierozzerwalności małżeństwa, czyli kanoniczne

---

wiek, prawo, państwo. *Księga jubileuszowa dedykowana Stanisławowi Leszkowi Stadniczeńko*, red. J. Jeżewski, A. Pawlak, Warszawa 2017, s. 17–61.

³³ Zob. szerzej A. Szymański, *Adwokatura kościelna w służbie praw człowieka*, „Opolskie Studia Administracyjno-Prawne” 2006, t. 3, s. 232.

prawo małżeńskie i procesowe³⁴. Dodać należy, że i w te obszary wkład niektórych opolskich kanonistów jest imponujący. Coraz częściej oprócz studiów prawa kanonicznego kończą oni studia prawnicze.

Opolskie środowisko kanonistyczne tworzone było w ostatnich kilkudziesięciu latach przez absolwentów licznych ośrodków naukowych krajowych i zagranicznych, zajmujących się następnie różnymi obszarami badawczymi. Ich publikacje, aktywność zawodowa, społeczna, organizacyjna i przynależność do stowarzyszeń świadczą o należytej kreatywności.

Bibliografia

Materiały archiwalne

Archiwum Sądu Biskupiego w Opolu V, bez sygn. Dekret N. 3887/51/R z 22.09.1951 r.
Archiwum Sądu Biskupiego w Opolu V, sygn. 13/68. Dekret N. 1431/68/P z 20.05.1968 r.

Opracowania

- Człowiek, prawo, państwo. *Księga jubileuszowa dedykowana Stanisławowi Leszkowi Stadniczeńko*, red. J. Jeżewski, A. Pawlak, Warszawa 2017.
- Duchowe dziedzictwo Europy. Księga dedykowana Biskupowi Gliwickiemu Janowi Wieczorkowi z okazji 40-lecia święceń kapłańskich*, red. S. Rabiej, Opole 1998.
- Dzierżon G., *Powstanie oraz rozwój Sądu Biskupiego w Opolu w latach 1951–1992*, „Ius Matrimoniale” 1999, t. 4, nr 10.
- Dzierżon G., *Sąd Biskupi w Opolu w latach 1951–1992. Recepcja orzecznictwa Roty Rzymskiej*, maszynopis, Warszawa 1998.
- Gaworski K., *Śp. Ks. Prałat Adolf Kukuruziński*, „Wiadomości Urzędowe Diecezji Opolskiej” 1971, 26.
- Gura G., *Fundacje kościelne w prawie polskim i niemieckim*, http://academicon.pl/serwisy/prawo/aktualnosci/doktoraty_obrony_prac/publiczna-obrona-rozprawy-doktorskiej-ks.-mgra (15.12.2017).
- Kopiec J., *Biskup wśród swojego ludu. Życie i posługa biskupa Wacława Wyciska (1912–1984)*, Opole 2009.
- Kopiec J., *Kukuruziński Adolf (1894–1970)*, [w:] *Polscy kanoniści (wiek XIX i XX)*, red. J. Bar, t. 1, Warszawa 1981.
- Kopiec J., *Śp. Ks. proboszcz Jerzy Doleżał*, „Wiadomości Urzędowe Diecezji Opolskiej” 1988, 43, nr 9.
- Mikołajec J., *Pasterz. Działalność biskupa Franciszka Jopa w diecezji opolskiej (1956–1976). Studium historyczno-pastoralne*, Opole 1992.
- Pierwszy Synod Diecezji Opolskiej (2002–2005). Statuty i aneksy. Parafia u progu nowego tysiąclecia*, oprac. Synodalna Komisja Redakcyjna, Opole 2005.
- „Rocznik Diecezji Opolskiej” 2006, s. 46.
- Sadowski P., *Działalność sądownicza ks. Adolfa Kukuruzińskiego na Śląsku Opolskim*, „Ephphetha – Otwórz się” 2004, 2, wydanie specjalne.
- Sadowski P., *Elementy rzymskiej kultury antycznej w twórczości ks. Adolfa Kukuruzińskiego*, [w:] *Etyka biznesu. Materiały międzynarodowego sympozjum*, red. M. Pierzchalska, I. Pałgan, Radom 2008.

³⁴ R. Sobański, *Uwagi o tożsamości sędziego kościelnego*, „Prawo Kanoniczne” 2002, 45 nr 3–4, s. 4.

- Sadowski P., *Spotkanie pracowników Sądu Duchownego i kanonistów opolskich*, „Wiadomości Urzędowe Diecezji Opolskiej” 2005, 60, nr 2.
- Sobański R., *Uwagi o tożsamości sędziego kościelnego*, „Prawo Kanoniczne” 2002, 45, nr 3–4.
- Sobeczko H.J., *W trosce o liturgiczne dziedzictwo. Życie i działalność duszpastersko-liturgiczna biskupa Franciszka Jopa (1897–1976)*, Opole 1986.
- Szeląg W., *Śp. O. Ignacy Turek*, „Nasze Sprawy” 1991, 8, nr 11–12.
- Szeląg W., *Turek Ignacy*, [w:] *Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564–1995*, red. L. Grzebień, Kraków 1996.
- Szymański A., *Adwokatura kościelna w służbie praw człowieka*, „Opolskie Studia Administracyjno-Prawne” 2006, t. 3.
- Szymański A., *Ks. bp dr Franciszek Jop – prawodawca i organizator diecezji opolskiej*, Opole 2007.
- Świętochowski R., *F. Herman*, [w:] *Polscy kanoniści (wiek XIX i XX)*, red. J. Bar, t. 1, Warszawa 1981.
- Wyszyński S., *Dekret Prymasa Polski o zorganizowaniu sądownictwa kościelnego w nowo utworzonych diecezjach polskich*, „Wiadomości Urzędowe Diecezji Opolskiej” 1973, 28, nr 3–4.
- Wyższe Seminarium Duchowne w Nysie – Opolu 1949–1999. Księga jubileuszowa*, red. K. Dola, J. Waloszek, Opole 2000.

Źródła internetowe

<http://diecezja.opole.pl/index.php/institucje/sad-diecezji-opolskiej> (5.07.2018).

OPOLE DIOCESAN COURT AND OPOLE CANONISTS AFTER THE SECOND WORLD WAR

Abstract: This article presents the Opole Diocesan Court in the years 1951–2018 and Opole canonists in the years 1945–2018. It discusses the functions, structure, history and profiles of judicial vicars of the court, and gives summary information focusing on Opole canonists. Members of the Opole Diocesan Court are compared with Opole canonists because the both groups have often created or co-created the both of these realities. The article does not present any statistical information or names of trials taking place before the Opole Diocesan Court during the analyzed period, or possible trial costs. Furthermore, it does not analyze court judgements or individual reasons for declaring the nullity of a marriage solemnized at the Roman Catholic church.

While determining the composition of the court is relatively easy, the concept of canon law study of Opole is a more complicated matter. A person related to the Opole Diocese area by birth, upbringing, residence or job is recognized by the author as an Opole canonist. However, the above-listed factors are not always cumulative. In many cases, someone who is considered to be an Opole canonist may also be identified as belonging to other scientific circles. In the past few decades, the Opole canonist community has been composed of graduates of numerous Polish and foreign academic centers, and, afterwards, such people dealt with various research areas. Their publications, professional, social and organizational activities, and their membership of different associations are the evidence of proper creativity. Even if the author does not discuss detailed scientific achievements of Opole canonists, the above summary presentation shows that these achievements are rather extensive.

Keywords: OPOLE DIOCESAN COURT, OPOLE CANONISTS, JUDICIAL VICARS